

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

പുരവാസിനീനാം സ്ത്രീണാം വിലാപഃ

തേഷാമേവം വിഷണ്ണാനാം
പീഡിതാനാമതീവ ച |
ബാഷ്പവിപ്ലുതനേത്രാണാം
സശോകാനാം മുമൂർഷയാ || 2.48.1 ||

അഭിഗദ്യ നിവൃത്താനാം
രാമം നഗരവാസിനാം |
ഉദ്ഗതാനീവ സത്ത്യാനി
ബഭൂവുരമനസ്വിനാം || 2.48.2 ||

സ്വം സ്വം നിലയമാഗദ്യ
പുത്രദാരൈഃ സമാവൃതാഃ |
അശ്രൂണി മുമുചുഃ സർവേ
ബാഷ്പേണ പിഹിതാനനാഃ || 2.48.3 ||

ന ചാഹൃഷ്യൻ ന ചാമോദൻ
വണിജോ ന പ്രസാരയൻ |
ന ചാശോഭന്ത പൺയാനി
നാപചൻ ഗൃഹമേധിനഃ || 2.48.4 ||

നഷ്ടം ദൃഷ്ട്വാ നാഭ്യനന്ദൻ
 വിപുലം വാ ധനാഗമം |
 പുത്രം പ്രഥമജം ലബ്ധ്വാ
 ജനനീ നാപ്യനന്ദത || 2.48.5 ||

ഗൃഹേ ഗൃഹേ രുദത്യശ്ച
 ഭർതാരം ഗൃഹമാഗതം |
 വ്യഗർഹയന്ത ദുഃഖാർതാ
 വാഗ്ഭിന്യോത്രൈരിവ ദ്വിപാൻ || 2.48.6 ||

കിം നു തേഷാം ഗൃഹൈഃ കാർയം
 കിം ദാരൈഃ കിം ധനേന വാ |
 പുത്രൈർവാപി സുഖൈർവാപി
 യേ ന പശ്യന്തി രാഘവം || 2.48.7 ||

ഏകഃ സത്പുരുഷോ ലോകേ
 ലക്ഷ്മണഃ സഹ സീതയാ |
 യോനൂഗച്ഛതി കാകുത്സ്ഥം
 രാമം പരിചരൻ വനേ || 2.48.8 ||

ആപഗാഃ കൃതപുൺയാസ്താഃ
 പദ്മിൻയശ്ച സരാംസി ച |
 യേഷു യാസ്യതി കാകുത്സ്ഥോ
 വിഗാഹ്യ സലിലം ശുചി || 2.48.9 ||

ശോഭയിഷ്യന്തി കാകുത്സ്ഥ -
 മടവ്യോ രമ്യകാനനാഃ |
 ആപഗാശ്ച മഹാനൂപാഃ
 സാനുമന്തശ്ച പർവതാഃ || 2.48.10 ||

കാനനം വാപി ശൈലം വാ
 യം രാജോന്മുഗമിഷ്യതി |
 പ്രിയാതിമിമിവ പ്രാപ്തം
 നൈനം ശക്ഷ്യന്ത്യനർചിതും || 2.48.11 ||

വിചിത്രകുസുമാപീഡാ
 ബഹുമഞ്ജരിയാരിണഃ |
 രാഘവം ദർശയിഷ്യന്തി
 നഗാ ഭദ്രശാലിനഃ || 2.48.12 ||

അകാലേ ചാപി മുഖ്യാനി
 പുഷ്പാണി ച ഫലാനി ച |
 ദർശയിഷ്യന്ത്യനുക്രാശാദ്
 ഗിരയോ രാമമാഗതം || 2.48.13 ||

പ്രസ്രവിഷ്യന്തി തോയാനി
 വിമലാനി മഹീധരാഃ |
 വിദർശയന്തോ വിവിധാൻ
 ഭൂയശ്ചിത്രാംശ്ച നിർത്ഥരാൻ || 2.48.14 ||

പാദപാഃ പർവതാഗ്രേഷു
 രമയിഷ്യന്തി രാഘവം |
 യത്ര രാമോ ഭയം നാത്ര
 നാസ്തി തത്ര പരാഭവഃ || 2.48.15 ||

സ ഹി ശൂരോ മഹാബാഹുഃ
 പുത്രോ ദശരഥസ്യ ച |
 പുരാ ഭവതി നോദ്ഭൂരാ -
 ദനുഗച്ഛാമ രാഘവം || 2.48.16 ||

പാദച്ഛായാ സുഖം ഭർതു -
 സ്താദൃശസ്യ മഹാത്മനഃ |
 സ ഹി നാമോ ജനസ്യാസ്യ
 സ ഗതിഃ സ പരായണം || 2.48.17 ||

വയം പരിചരിഷ്യാമഃ
 സീതാം യുയം ച രാഘവം |
 ഇതി പൗരസ്ത്രിയോഭർതൃൻ
 ദുഃഖാർതാസ്തന്തദബ്രുവൻ || 2.48.18 ||

യുഷ്യാകം രാഘവോരണയേ
 യോഗക്ഷേമം വിധാസ്യതി |
 സീതാ നാരിജനസ്യാസ്യ
 യോഗക്ഷേമം കരിഷ്യതി || 2.48.19 ||

കോ ന്വനേനാപ്രതീതേന
 സോക്കംഠിതജനേന ച |
 സമ്പ്രിയേതാമനോജ്ഞേന
 വാസേന ഹൃതചേതസാ || 2.48.20 ||

കൈകേയ്യാ യദി ചേദ് രാജ്യം
 സ്യാദധർമ്യമനാമവത് |
 ന ഹി നോ ജീവിതേനാർഥഃ
 കുതഃ പുത്രൈഃ കുതോ ധനൈഃ || 2.48.21 ||

യയാ പുത്രശ്ച ഭർതാ ച
 തൃക്താവൈശ്വർയകാരണാത് |
 കം സാ പരിഹരേദന്യം
 കൈകേയീ കുലപാംസനീ || 2.48.22 ||

കൈകേയോ ന വയം രാജ്യേ
 ഭൃതകാ ഹി വസേമഹി |
 ജീവന്ത്യാ ജാതു ജീവന്ത്യഃ
 പുത്രൈരപി ശപാമഹേ || 2.48.23 ||

യാ പുത്രം പാർഥിവേന്ദ്രസ്യ
 പ്രവാസയതി നിർഘ്യാണാ |
 കസ്താം പ്രാപ്യ സുഖം ജീവേ -
 ദധർദ്യാം ദുഷ്ടചാരിണീം || 2.48.24 ||

ഉപദ്രുതമിദം സർവ -
 മനാലംഭമനായകം |
 കൈകേയാസ്തു കൃതേ സർവം
 വിനാശമുപയാസ്യതി || 2.48.25 ||

നഹി പ്രവ്രജിതേ രാമേ
 ജീവിഷ്യതി മഹീപതിഃ |
 മൃതേ ദശരഥേ വ്യക്തം
 വിലോപസ്തദനന്തരം || 2.48.26 ||

തേ വിഷം പിബതാലോഡ്യ
 ക്ഷീണപുൺയാഃ സുദുഃഖിതാഃ |
 രാഘവം വാനുഗച്ഛധ്യ -
 മശ്രുതിം വാപി ഗച്ഛത || 2.48.27 ||

മിഥ്യാപ്രവ്രാജിതോ രാമഃ
 സഭാർയഃ സഹലക്ഷ്മണഃ |
 ഭരതേ സന്നിബദ്ധാഃ സുഃ
 സൗനികേ പശവോ യഥാ || 2.48.28 ||

പൂർണചന്ദ്രാനനഃ ശ്യാമോ
 ഗുഡജന്തുരരിന്ദഃ |
 ആജാനുബാഹുഃ പദ്മാക്ഷോ
 രാമോ ലക്ഷ്മണപൂർവജഃ || 2.48.29 ||

പൂർവാദിഭാഷീ മധുരഃ
 സത്യവാദീ മഹാബലഃ |
 സൗമ്യശ്ച സർവലോകസ്യ
 ചന്ദ്രവത് പ്രിയദർശനഃ || 2.48.30 ||

നൂനം പുരുഷശാർദൂലോ
 മത്തമാതംഗവിക്രമഃ |
 ശോഭയിഷ്യത്യരൺയാനി
 വിചരൻ സ മഹാരമഃ || 2.48.31 ||

താസ്തമാ വിലപന്ത്യസ്തു
 നഗരേ നാഗരസ്ത്രീയഃ |
 ചുക്രുശൂർഭുഃഖസന്തപ്താ
 മൃത്യോരിവ ഭയാഗമേ || 2.48.32 ||

ഇത്യേവം വിലപന്തിനാം
 സ്ത്രീണാം വേശുസു രാഘവം |
 ജഗാമാസ്തം ദിനകരോ
 രജനീ ചാഭ്യവർത്ത || 2.48.33 ||

നഷ്ടജ്വലനസന്താപാ
 പ്രശാന്താധ്യായസത്കഥാ |
 തിമിരേണാനുലിപ്തേവ
 തദാ സാ നഗരീ ബഭൗ || 2.48.34 ||

ഉപശാന്തവണിക്പൺയാ
 നഷ്ടഹർഷാ നിരാശ്രയാ |
 അയോധ്യാ നഗരീ ചാസീ -
 നഷ്ടതാരമിവാംബരം || 2.48.35 ||

തദാ സ്ത്രീയോ രാമനിമിത്തമാതുരാ
 യഥാ സുതേ ഭ്രാതരി വാ വിവാസിതേ |
 വിലപ്യ ദീനാ രുരുദൂർവിചേതസഃ
 സുതൈർഹിതാസാമധികോഽപി സോഽഭവത് || 2.48.36 ||

പ്രശാന്തഗീതോത്സവനൃത്യവാദനാ
 വിഭ്രഷ്ടഹർഷാ പിഹിതാപണോദയാ |
 തദാ ഹൃയോധ്യാ നഗരീ ബഭൂവ സാ
 മഹാർണവഃ സക്ഷപിതോദകോ യഥാ || 2.48.37 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 അയോധ്യാകാണ്ഡേ അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||